

Forum

Kreditiranje malih i srednjih preduzeća u 2010. godini

Zajedno pomeramo planine

Kreditni Raiffeisen banke namenjeni privredi - prava podrška Vašem ulaganju. Uz pouzdanog partnera, svaki je izazov lakše savladiv.

Prepoznajući potrebe privrednika u aktuelnom ekonomskom okruženju, Raiffeisen banka nastavlja da bude pouzdan partner, koji svojim klijentima pruža snažnu finansijsku podršku. Zahvaljujući našem dugogodišnjem iskustvu u radu sa privrednicima, ponudimo model kredita po meri Vašeg biznisa, koji će Vam pomoći da svoje poslovanje podignete na viši nivo.

Raiffeisen
BANK

Šta možemo da učinimo za Vas?

FORUM KREDITIRANJE MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U 2010. GODINI

Mala privreda izvlači Srbiju iz krize

Mala i srednja preduzeća i preduzetnici su najvitalniji deo svake privrede, sektor koji stvara radna mesta i izvozi. U srpskoj privredi 99,8 odsto preduzeća su mala i srednja, ima ih preko 300.000, a do sada su privukla više od 60 odsto investicija u Srbiju. Ovaj sektor privrede svakako zaslužuje podršku države i banaka, a kako će to izgledati u 2010. godini, na forumu “Kreditiranje malih i srednjih preduzeća u 2010. godini” u organizaciji Business Info Group, govorili su Nebojša Ćirić, državni sekretar Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja, Goran Džafić, privremeni direktor Nacionalne agencije za regionalni razvoj, predstavnici najznačajnijih banaka, a svoj pogled na problem dali su i predstavnici malih i srednjih pa i nekih velikih preduzeća, predvođeni Milanom Kneževićem, predsednikom Asocijacije malih i srednjih preduzeća i vlasnikom firme “Modus”

Foto: Aleksandar Anđić

Za poslednje četiri godine sektor malih i srednjih preduzeća stvorio je 180.000 radnih mesta. U izvozu učestvuju sa 46 odsto, a prema nekim pokazateljima smo ispred pojedinih zemlja EU, dok po drugim zaostajemo.

Nebojša Ćirić, državni sekretar Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja,

ocenio je da je sektor malih i srednjih preduzeća izuzetno važan, najvitalniji i najdinamičniji sektor privrede.

- U procesu tranzicije razvoj malih preduzeća i preduzetnika je prilično važan za privredni razvoj. Od ukupnih investicija u nefinansijski sektor, skoro 60 odsto su investicije u mala i srednja preduzeća. Nešto preko polovine tih investicija je otišlo u kupovinu nove opreme, dakle u proizvodnju i kreiranje novih radnih mesta, ono što srpskoj privredi nedostaje. U poređenju sa zemljama Evropske unije, negde smo u proseku, negde ispod proseka. Prema učešću preduzeća u zaposlenosti i ostvarenom prometu, u Srbiji u proseku ima 41,2 malih, srednjih preduzeća i preduzetnika na 1.000 stanovnika. U Evropskoj uniji, kreće se od 20 u Rumuniji, do 90 u Češkoj. Investicije

po zaposlenom i investicije po preduzeću su u Srbiji niže nego u EU. Kod nas je prosek investicija po zaposlenom 4.100 evra, dok je u EU 7.400 evra. Investicije po preduzeću u Srbiji su 12.200 evra, dok je prosek u EU 31.700 evra. Imamo i Apeks kredite, zajmove za mala i srednja preduzeća, koji dolaze od Evropske investicione banke, ovo je treći Apeks kredit. U prve dve linije izdvojeno je oko 65 miliona evra sa kojima su otvorena 1.602 radna mesta. Za novi Apeks kredit, ugovor je potpisan između Vlade, NBS i EIB i banaka. Na raspolaganju je 250 miliona evra, od čega je 50 miliona već iskorišćeno, a 200 miliona je ostalo na raspolaganju malim i srednjim preduzećima. Takođe su atraktivni i „start ap“ programi. Kroz ove kreditne linije za početnike bez hipoteke u 2008. i 2009. godini osnovana su 24 preduzeća i zaposleno 8.700 radnika, a odobreno je 4,1 milijarde dinara. Kroz program podrške MSP u nerazvijenim područjima u 2008. i 2009. godini odobreno je 437 kredita u vrednosti od šest milijardi dinara. Imamo još jedan projekat, a to je podsticaj preduzeća za investiranje, jačanje i inovativnost kroz koji je u 2009. godini odobreno 55 zahteva za 44 miliona

dinara. Kroz program za razvoj i korišćenje klastera u 2009. godini plasirano je 25,5 miliona dinara za 13 klastera. Program za ublažavanje efekata svetske ekonomske krize je nastavljen od prošle godine i usvojen u vladi. I ove godine će biti aktuelni krediti za likvidnost, krediti za investicije i potrošački krediti. Kod kredita za likvidnost nije bilo suštinskih promena, međutim za 2010. godinu nema više maksimalne kamatne stope i tu smo smanjili subvenciju sa pet na četiri odsto. To se odnosi na kredite za likvidnost sa valutnom klauzulom. Tu će se banke takmičiti da ponude što bolju kamatnu stopu. Krajnja kamata za preduzeća biće tržišna kamatna stopa banke umanjena za četiri odsto. Ostali uslovi ostali su isti, rok otplate je 12 meseci, osim za namensku industriju, za koju je rok otplate 24 meseca, zbog dužeg perioda izrade. Ostavili smo obavezu zadržavanja istog broja zaposlenih u odnosu na kraj prošle godine. Novo je što su maksimalni iznosi kredita povećani za izvozne poslove. Limiti za izvozna mala preduzeća su povećani na 100.000 evra, za srednja preduzeća do dva miliona evra, a za velika preduzeća do osam miliona evra. Ovi limiti su dva puta veći u odnosu

na prošlu godinu. Ideja je da se pomogne svima, ali da se posebno stimulišu preduzeća koja izvoze i koja generišu devizni priliv.

Krediti sa dinarskom klauzulom su uvedeni u avgustu prošle godine i za tri, četiri meseca odobreno je 67 miliona evra ovih kredita. Kamatna stopa se računa tako što se referentna kamatna stopa Narodne banke umanjila za 1,5 odsto, a to trenutno iznosi 8 odsto, što je izuzetno povoljno. Mi subvencionišemo kamatnu stopu banaka sa pet odsto, rok otplate je 12 meseci i ostaje obaveza zadržavanja zaposlenih.

Ovi programi se dešavaju u uslovima svetske ekonomske krize i treba da podstaknu banke da plasiraju svoja sredstva uz subvenciju države. Jednog momenta ćemo ih prekinuti kada za njima ne bude više potrebe, odnosno kada se bude videlo da smo izašli iz krize. Maksimalni iznosi dinarskih kredita su od dva miliona dinara za preduzetničku radnju do 200 miliona dinara za veliko preduzeće.

Za izvozne poslove smo i kod ovih kredita povećali limite. Za malo preduzeće su do 10 miliona dinara, za srednje do 200 miliona, do 800 miliona dinara za velika izvozna preduzeća.

Nebojša Ćirić

Lakše do kredita za investicije

Ćirić je naglasio da je značajna promena napravljena kod kredita za investicije. - U prošlogodišnjem programu bili smo svesni da će gro interesovanja privrede biti usmereno na kredite za likvidnost, jer je bilo potrebno ugasiti požar i pomoći preduzećima da reše problem nelikvidnosti. Nismo uspeali da eliminišemo problem, ali uspeali smo da ga ublažimo. S druge strane, model kredita za investicije bio je prilično komplikovan. S jedne strane novac je obezbeđivao Fond za razvoj, s druge strane banke, a hipoteke su uspostavljali i jedni i drugi. Bilo je suviše komplikovano i za banke i za klijente. Ove godine mehanizam je potpuno promenjen i isti je kao kod kredita za likvidnost. Jedina razlika je što kredit za investicije može da se uzme sa ili bez garancije Fonda za razvoj. Rok otplate kredita za investicije je tri do pet godina sa grejs periodom od 6 do 12 meseci, a kamatna stopa je tromesečni euribor plus četiri odsto, što trenutno iznosi oko pet odsto. Sa garancijom Fonda za razvoj, kamata je oko tromesečni euribor plus dva odsto, što iznosi oko tri odsto.

Goran Džafić

Potrebna edukacija

Džafić ocenjuje da se kod finansiranja preduzeća i dalje najviše snalaze iz sopstvenih resursa, a zatim pozajmicom od domaćih banaka u 40 odsto slučajeva. - U sektoru malih i srednjih preduzeća kreditne linije od strane države, EIB i drugih komercijalnih banaka nisu toliko prihvaćene. Postoje dva razloga. Jedan je edukovanost i vlasnicima malih preduzeća je veliki problem da dobiju kredit od banke, jer za njih ta količina formulara i obezbeđenje kredita su zaista bolna situacija. Kada odete u Vranje, Leskovac, Trgovište, Belu Palanku i pričate o ovim stvarima, kao da im pričate o svemirskim brodovima. Banke treba da se uključe u edukaciju tih ljudi. Mi smo prošle godine zajedno sa NBS krenuli u promociju kredita, da ljudima pojasnimo o kakvim kreditima se radi i na koji način mogu najlakše da dođu do njih. Često se dešava da ti ljudi kada u svojim mestima odu u banku da se raspitaju o povoljnim kreditima, dobiju odgovore od zaposlenih da nemaju te kredite i nude im zajmove po komercijalnim uslovima sa daleko većim kamatnim stopama.

Maksimalni iznosi kredita su 30.000 evra za preduzetničku radnju, do četiri miliona evra za veliko preduzeće. Za pretežne izvoznike limiti se kreću od 60.000 evra za preduzetničku radnju, 400.000 evra za malo, tri miliona evra za srednje, do osam miliona evra za velika preduzeća.

Mi ćemo iz budžeta Srbije obezbediti 2,5 milijardi dinara za subvenciju kamata, a banke će privredi plasirati oko 65 milijardi dinara. Do sada je oko 20 banaka potpisalo ugovore sa Fondom za razvoj, tako da će i ove godine veliki broj banaka učestvovati u ovom programu. Za kredite za likvidnost, iz budžeta je obezbeđeno 2 milijarde dinara, a banke će plasirati 50 milijardi dinara. Za investicije je obezbeđeno 535 miliona

dinara, a očekujemo da banke privredi plasiraju oko 15 milijardi dinara.

Osim ovog programa, postoje i krediti za početnike koji se realizuju preko Fonda za razvoj, već četvrtu godinu za redom. U 2010. godini smo izdvojili 2,2 milijarde dinara, od čega je jedna milijarda iz budžeta i 1,2 milijarde na osnovu naplate rata kredita iz prethodnih godina. Najniži iznos kredita je 500.000 dinara, a najviši 2,5 miliona dinara. Kamatna stopa je 2,5 odsto godišnje, grejs period 12 meseci i otplata kredita je kvartalna. Prednost će imati preduzetnici starosti do 25 godina i pravna lica do 40 godina. Namera je da stimulišemo mlade ljude da učestvuju u ovom programu i započnu svoj posao.

U sklopu mera vlade takođe

stimulišemo proizvodnju traktora, kamiona, šinskih vozila, a usvojen je i program za stimulanje kupovine autobusa vredan milijardu dinara.

Goran Džafić, privremeni direktor Nacionalne agencije za regionalni razvoj, koja

je nasledila Agenciju za mala i srednja preduzeća, istakao je da malim i srednjim preduzećima najviše nedostaju finansijska sredstva, a sledeće na šta se žale su administrativne prepreke.

- U toku 2009. napravili smo analizu potreba i problema u malim i srednjim preduzećima na uzorku od 3.000 preduzeća. Preduzeća su iz različitih privrednih delatnosti i u različitim fazama razvoja, ima tu i boljih

i lošijih. To smo uradili da bi ljudi iz privrede i nauke mogli da donesu zaključke i naprave paket mera, da nas kriza ne bi ponovo iznenadila. Iako je bilo predviđanja da kriza može da nastupi 2007. godine, niko nije verovao da može da se pojavi u ovom obliku.

Na osnovu ankete, privrednici se žale prvenstveno na nedostatak sredstava, zatim na administrativne prepreke. Mi još imamo sijaset zakona koji datiraju iz SFRJ, takođe imamo gomilu procedura i na republičkom i na lokalnom nivou. Srbija se nalazi na pretposlednjem mestu, odmah ispred Liberije, po vremenu potrebnom za dobijanje građevinske dozvole. Da biste dobili građevinsku dozvolu za gradnju fabrike, pogona ili

Milan Knežević

Kratki rokovi otplate

Knežević opisuje odnos bankara i privrednika kao odnos snaje i svekrve, svi se smeškaju, ali nikada ne štima do kraja.

- Naša najveća zamerka je kratak rok dospeća. Neko ko se bavi proizvodnjom teško može da vrati kredit sa rokom dospeća od godinu dana. Ako počnete odmah otplatu u anuitetima, onda svakog meseca zakidate jedan deo tog kredita, a malo je firmi koji ga mogu vratiti odjednom po dospeću. Zato je mali grejs period od tri do šest meseci presudan za privrednike da dobiju prostor. Ciklus od proizvodnje do plasmana traje od tri do pet meseci. Osim toga, profit u tekstilnoj industriji je ispod deset odsto, pa banke neretko samo preko provizije za plaćanje platnim karticama uzmu po tri odsto, što je više od dobiti preduzeća. Kada vam neko na 100 dinara uzme tri dinara, on je većinski vlasnik preduzeća.

Dejan Janjatović

Više kredita u kašnjenju

Dejan Janjatović, član IO Prokredit banke upozorio je da je u 2009. godini iznos kredita u kašnjenju dupliran.

- Sa pet odsto koliko ih je bilo krajem 2008. godine, broj kredita u kašnjenju je prešao 10 odsto u 2009, tako da se loša situacija iz realnog sektora prelila i na banke. One su to morale da pokrivaju iz svog poslovanja, tako da su banke vezane za dešavanja u realnom sektoru i ne možemo da funkcionišemo odvojeno. Neke prognoze su da će se kašnjenja nastaviti i u ovoj godini, ali ne istom dinamikom kao prethodne godine.

bilo čega drugog, u Srbiji je potrebno 262 dana. Takođe su se pokazali problemi nedostatka kvalifikovane radne snage. Prošle godine je 15.000 mladih ljudi zaposleno uz subvencije Nacionalne službe za zapošljavanje i ove godine će taj projekat biti ponovljen, to je takozvana „Prva šansa“. Privrednicima će biti omogućeno da zaposle ljude sa biroa, dok država subvencionise njihove plate. Problem kod radne snage je što mi i dalje imamo neusklađeno formalno obrazovanje sa potrebama privrede. Mi smo radili projekat omladinskog preduzetništva, koji nije ušao u program ministarstva prosvete i još je fakultativna nastava u preko 70 škola u Srbiji. Tu deca u trećoj i

četvrtoj godini mogu da vide šta je preduzetništvo. Svi oni maštaju da jednog dana postanu vlasnici uspešnih firmi, ali preduzetnički rad iziskuje 12,13 sati napornog rada dnevno i mnogo sreće i hrabrosti da bi uspeali. Treba ih naučiti pisanju biznis plana, osnovnim stvarima iz finansija i prava. Na osnovu svojih zaključaka treba da odluče da li da sa 19 ili 20 godina uzmu „start ap“ kredit i krenu u preduzetnički život, ili da nastave školovanje i zaposle se kod nekog poslodavca. Svaki peti mladi čovek ima potrebu da bude sam svoj gazda, ali to je teško. Na kraju krajeva, svaki 12. čovek se rodi sa preduzetničkim duhom. Takođe smo primetili i nedostatak informacija o tehnologijama. Situacija

u malim i srednjim preduzećima što se tiče edukovanosti ljudi nije baš povoljna, s obzirom da se radi o ljudima koji uglavnom imaju srednju stručnu spremu i retko koriste internet. Mi smo prošle godine potpisali projekat stvaranja evropske mreže preduzetništva, koja bi trebalo da pomogne preduzetnicima da dođu do informacija o novim tehnologijama. Imamo problem i kod standarda kvaliteta. Svako četvrto preduzeće u Srbiji ima neki standard kvaliteta, od osnovnog ISO 9001 pa na dalje. Agencija je u protekle dve godine izdvojila milion evra za subvencije, kako bi omogućila malim i srednjim preduzećima da uvedu te standarde.

U 2009. godini 40 odsto

ispitanih malih i srednjih preduzeća planira da zadrži isti nivo poslovanja, a čak 45 odsto da proširi delatnost. Oko 60 odsto planira da investira, kroz širenje prostora, patente, licence ili nabavku nove opreme. Agencija za MSP osim finansijske podrške, veliki deo vremena je posvetila nefinansijskoj podršci, edukaciji, konsaltingu, mentoringu i evropskoj mreži preduzetništva. Održali smo više od 800 obuka za preko 15.000 klijenata u prethodne dve i po godine. Uglavnom su to ljudi od 18 do 35 godina, u projektu omladinskog preduzetništva, gde smo pokušali da ih naučimo da preduzetnički život nije lak i iziskuje zaista mnogo rada. Konsultovali smo oko 20.000 klijenata, pružajući im pravne i finansijske usluge. Imamo 18.000 sati mentoringa za 895 preduzeća, a partner nam je japanska vlada.

Za **Milana Kneževića**, **predsednika Asocijacije malih i srednjih preduzeća**, koja broji 146.000 članova, osnovno pitanje je borba protiv sive ekonomije i stvaranje ambijenta da sva preduzeća rade pod istim uslovima. - Ovde smo govorili sa aspekta kredita kao rajskog rešenja koje dobro dođe u trenutku kad smo u krizi, ali smo manje govorili o tome kako kredit pretvoriti u pozitivne ekonomske bilanse. Mislimo da bi vlada trebalo da poboljša efikasnost rada sudova, da se omogući efikasna naplata potraživanja i stečaj u firmama koje ne mogu da se oporave. Ministar Dinkić je nagovestio da će se u firmama koje su u blokadi više od tri godine automatski pokretati stečajevi. Stečaj je u dijalektici tržišta pretpostavka da se iz onog koji propadne, rodi nešto novo. I ja sam preuzeo firmu iz stečaja i

Milan Zenović

MSP je kičma privrede

Milan Zenović, direktor sektora MSP u Erste banci ocenjuje da je sektor malih i srednjih preduzeća kičma ekonomije i da će se u vremenu koje dolazi sve više ljudi zapošljavati u tom segmentu.

- Najavljuje se restrukturiranje velikih kompanija, a svako restrukturiranje neminovno nosi i smanjenje broja zaposlenih. Oni će se jednostavno prelivati iz velikih u mala i srednja preduzeća. To je razlog zašto mi tom segmentu posvećujemo centralnu pažnju.

Eurobank EFG

Privredno bankarstvo u jednom potezu

Jedna od vodećih banaka u pronalaženju rešenja za privredne subjekte u regionu jugoistočne Evrope.

Naša snaga leži u jedinstvenom modelu poslovanja: posvećeni stručnjaci koji podržavaju finansijske potrebe Vaše kompanije i koji nude rešenja po meri u oblasti kreditiranja pravnih lica, projektnog i finansiranja trgovine, lizinga i svih ostalih bankarskih proizvoda.

Ako Vam je potreban pouzdan partner koji će Vas pratiti u daljem razvoju, već danas zakažite sastanak u nekom od naših specijalizovanih privrednih centara u **Beogradu, Novom Sadu, Kragujevcu, Nišu, Subotici, Novom Pazaru, Čačku ili Šapcu.**

Privredno bankarstvo Eurobank EFG

GRČKA - BUGARSKA - RUMUNIJA - POLJSKA - KIPAR - SRBIJA - TURSKA - UKRAJINA

Služba za velike kompanije: Beograd - Vuka Karadžića 10; **Regionalni privredni centri:** Beograd - Vuka Karadžića 10, Novi Beograd - Tošin bunar 274a, Novi Sad - Bulevar Oslobođenja 95, Kragujevac - Kralja Petra I 54, Niš - Nade Tomić 25, Subotica - Korzo 5, Novi Pazar - 28. novembra 54, Čačak - Krekov prolaz bb, Šabac - Karađorđeva 9

www.eurobankefg.rs/Privreda

Miroslavka Marinković

Dinarski kredit bez rizika

Miroslavka Marinković, direktorka Sektora za poslove sa malim preduzećima, istakla je da preduzeća treba da se okrenu dinarskim kreditima kako bi izbegla devizni rizik.

- Inflacija i repo stopa vrlo jako utiču na dinarske kredite. Od prošle godine svi apelujemo da se koriste dinarski krediti. Za privredu je bitno da koriste dinarske kredite jer onda stvarno izbegavaju devizni rizik koji je jako visok i izaziva mnogo problema u poslovanju i bilansima. Znamo da je NBS od početka 2009. godina dosta uradila na smanjenju repo stope, ali ima još prostora.

danas zapošljam 207 ljudi. Problem je što stečajevi traju jako dugo i na tome treba mnogo raditi.

Mi smo po atraktivnosti privrednog ambijenta 93. u svetu, a po ekonomskim slobodama na 88. mestu. Giljotina propisa ne samo što će tehnički omogućiti da bolje poslujemo, nego će prvi put na privrednu scenu uvesti novi sistem vrednovanja, da su privrednici ljudi koji stvaraju nove vrednosti. Tu želim da se ogradim od aktivnosti naših kolega koje se bave sumnjivim poslovima, ne plaćaju radnike i oni su prokuženi od strane uglednih ljudi.

Ovde se ne govori u činjenici da 50 odsto investicija ulazi u osnovicu poreza na dobit što je neprihvatljivo, jer investiranje je najviši mogući

interes države. Država treba da povećava broj fiskalnih obveznika, da povećava broj zaposlenih i da nama omogući da sami usmeravamo svoj kapital i bilanse.

Za razliku od bankara i predstavnika vlasti, mi ovaj subvencionisani deo kamate koja se plaća iz budžeta smatramo svojim, jer smo ga jako teško zaradili i izdvojili da se plasira u projekte od javnog interesa, puteve, obrazovanje itd. Ispostavilo se da su ovi krediti amortizovali udar svetske ekonomske krize i što je još povoljnije, doprineli su razduživanju firmi prema budžetu, ali i pospešivanju potrošnje. Investicije će i dalje biti uslovljene činjenicom da je tražnja na najnižem mogućem nivou. Tražnja je niska ne samo zbog krize i manjeg

priliva inostranih investicija, već i zbog zamrzavanja plata u javnom sektoru i penzija. Koliko je neatraktivno investirati, svedoči da su krediti za razvoj nosili kamatu od jedan odsto, praktično besplatan kapital, a za to se javilo svega 20 preduzeća i povuklo 11 miliona evra. Mi smo predlagali da se tražnja može dići tako što bi se na plate do 30.000 dinara porezi i doprinosi smanjili za 20 odsto, a poslodavci bi se obavezali zakonom da za taj iznos podignu radnicima plate, što bi se ponovo budžetu vratilo kroz PDV i druge poreze.

Kredit EIB je povoljan, ali ne znam zašto je bankama ostavljen prostor od 3,9 do 7 odsto da diskreciono odlučuju o visini kamate. To je prevelik raspon da oni ugrađuju u

njega svoje interese. Krediti za likvidnost će pomoći stabilizovanju poslovanja, ali uslov svih uslova je da stabilizujemo tržište. Treba napraviti privredni savet od predstavnika svih grupacija, koji bi bar jednom mesečno u jednočasovnoj razmeni mišljenja pokušali da kanališu interese države, privrede, banaka i tržišta.

Dejan Janjatović, član Izvršnog odbora Prokredit banke

ističe da je ova banka odobrila oko 200 miliona evra novih kredita prošle godine, ali i da kreditna aktivnost nije smanjena zbog banaka, već zbog smanjene tražnje i smanjene kreditne sposobnosti preduzeća i preduzetnika.

- Prokredit banka je usmerena na pružanje podrške malim i srednjim preduzećima, jer od 2001. godine od kada poslujemo u Srbiji isplatili smo preko 1,35 milijardi evra sektoru malih i srednjih preduzeća, što je 70 odsto svih plasmana banke. Samo u prošloj godini, koja je bila izuzetno izazovna i teška i za privredu i za bankarski sektor, isplatili smo 200 miliona evra novih kredita. Prokredit banka bila je veoma aktivna u subvencionisanom programu države i među pet smo banaka koje su isplatile najviše kredita, konkretno isplatili smo više od 7.500 subvencionisanih kredita i blizu 90 miliona evra. Prošle godine najveći problem je bila smanjena kreditna sposobnost, jer je bila veoma otežana naplata potraživanja, smanjena privredna aktivnost kao posledica manje tražnje, pa i banke nisu bile u situaciji da isplaćuju kredite kao u prethodnim godinama, ali je intenzitet kreditne aktivnosti zadržan na istom nivou. U 2010. godini među malim

Velimir Babić

Nejasna pravila

Velimir Babić, direktor MSP sektora EFG Eurobanke smatra da bi Narodna banka trebalo da raščisti situaciju oko obračuna obavezne rezerve, jer se najavljuju promene dok su neke kreditne linije u toku. - Hteo bih da sugerisem vladi i Narodnoj banci veći nivo transparentnosti i koordinacije, jer imamo situaciju da NBS razmatra obračun troškova obavezne rezerve, što će direktno uticati na cenu finansiranja koju banke plaćaju na tržištu, a Apeks zajam je u toku. Još nije jasno da li će nova metodologija da tangira trošak finansiranja iz Apeksa. Takođe imamo program subvencije koji je objavljen, gde se znaju subvencije koje dobijaju banke, ali nije poznato da li će novi obračun obavezne rezerve da pogodi ove plasmane.

i srednjim preduzećima postoji određeni optimizam, ali i dalje se očekuju problemi što se tiče tražnje, naplate potraživanja, pa se privrednici i dalje oslanjaju na program subvencionisanja kredita, kojim mogu da premoste nelikvidnost. Prokredit banka će nastaviti da podržava klijente i nuditi subvencionisane kredite, kako bi se obezbedilo stabilno poslovanje.

Ove godine biće povoljni krediti za investicije, sa rokom do pet godina, procedura će biti daleko jednostavnija, banke će donositi odluke, pa će privrednici u mnogo kraćem roku da dođu do tih kredita.

Ukoliko su potrebni krediti na rok duži od pet godina, da bi se kupio poslovni prostor ili uložilo u opremu, na raspolaganju će biti Apeks krediti sa ročnošću do 15 godina, što omogućava privrednicima da povećaju kapacitete.

Prema rečima **Milana Zenovića, direktora direkcije za malu i srednju privredu Erste banke**, prvi kvartal 2009. godine obeležio je vladin program za ublažavanje efekata svetske ekonomske krize, pre svega krediti za likvidnost.

- Erste banka segmentu malih i srednjih preduzeća pridaje centralno mesto u radu sa privredom, jer naša banka na području centralne i istočne Evrope drži udeo od 30 odsto u ovom segmentu, opslužuje više od 800.000 klijenata, a više od polovine koristi Erste banku kao primarnu banku. Vladin program subvencionisanih kredita je izuzetno dobar program i Erste banka kao jedan od nosilaca tog programa realizovala je više od 40 miliona evra, a više od 95 odsto su krediti za mala i srednja preduzeća.

Postoji tražnja i za kreditima sa ročnošću dužom od godinu dana i mi smo u drugoj polovini prošle godine uveli

poseban proizvod koji se zove dugoročni kredit za trajni obrtni kapital u dinarima, sa fiksnom kamatnom stopom od 13 do 15,5 odsto. Do sada smo na taj način plasirali više od 10 miliona evra, jer je taj kredit nezavisan od kretanja kursa evra. Svake godine projektuje se pad dinara od oko pet odsto, a krediti sa valutnom klauzulom u proseku imaju kamatu deset odsto, tako da je ovaj kredit povoljniji na duži rok, nego kredit sa valutnom klauzulom. Fiksna kamatna stopa znači istu ratu dok traje kredit, samim tim dobijate i duži i relaksiraniji period otplate. Krajem godine najatraktivniji krediti bili su iz programa Evropske investicione banke, u kome smo i mi uzeli učešće. Do sada smo odobrili preko 25 miliona evra, a više od polovine je već realizovano. Svesni činjenice da će limit od 250 miliona evra za koji je država dala garanciju veoma brzo biti iskorišćen, mi smo

potpisali novu ugovor sa EIB. Pored državnog paketa od 250 miliona evra, imaćemo dodatnih 25 miliona evra koje ćemo plasirati u MSP. Krediti iz Apeks linije su izuzetno povoljni, kamatna stopa je manje od pet odsto i među najmanjima je u Evropi. Pozivam privrednike da uzmu ovaj kredit pre nego što nestane sredstava, jer je linija od 250 miliona evra jako mala za srpsku privredu.

Prema rečima **Velimira Babića direktora za mala i srednja preduzeća Eurobank EFG**, uloga države u razvoju malih i srednjih preduzeća je nezamenjiva, a to su potvrdila i iskustva razvijenih država. - Osim regulative za investiranje, podsticaja izvoza, efikasnog pravosuđa, država što direktno, što preko mera, može da odigra veoma bitnu ulogu. Dobar primer je Apeks zajam. Država je preko Narodne banke dala garanciju EIB, što je

Partnerstvo za sledeći korak

Nastavljajući aktivnu podršku razvoju malih i srednjih preduzeća u Srbiji, ProCredit banka isplatila je prvi subvencionisani kredit za investicije u 2010. godini, u vrednosti od 500.000 evra, čime je potvrdila rešenost da i ove godine bude pouzdan partner domaćoj privredi. Prvi subvencionisani investicioni kredit ProCredit banke isplatila je preduzeću „Intertron“ iz Vršca, koje se bavi veleprodajom papira i koje će zahvaljujući dobijenom kreditu nabaviti modernu mašinu za proizvodnju papirnih kesa i time značajno unaprediti svoje poslovanje.

Prema rečima Dejana Janjatovića, člana Izvršnog odbora ProCredit banke, veliki broj domaćih preduzeća je u 2010. godinu zakoračio sa ozbiljnim razvojnim planovima i namerom da, nakon svih izazova sa kojima su se suočavali tokom prethodne godine, naprave sledeći korak u pravcu jačanja svoje tržišne pozicije. Prepoznajući takvu potrebu domaćih privrednika i preduzetnika, ističe on, „ProCredit banka će i ove godine nastaviti intenzivnu podršku i kreditiranje malih i srednjih preduzeća, kao najvitalnijeg sektora domaće privrede“.

Koji su najveći izazovi sa kojima će se MSP suočavati i u ovoj godini?

- Rezultati naših poslednjih analiza pokazuju da više od 50 odsto domaćih preduzeća i dalje vidi opštu nelikvidnost i probleme u naplati potraživanja kao ključnu prepreku u svom poslovanju u 2010. godini. Nelojalna konkurencija i smanjenje potražnje na tržištu su, takođe, problemi sa kojima se mala i srednja preduzeća suočavaju i zbog čega je mnogima potrebna podrška kako bi u trenutnim tržišnim uslovima nastavili sa poslovanjem. U tom pogledu, razumljiva su očekivanja domaćih privrednika i preduzetnika da im se kroz izmenu i dopunu zakonske regulative obezbedi efikasnija naplata potraživanja, omogućiti dalja podrška kroz subvencije u kreditiranju i uopšte planiranim investicijama.

Imajući u vidu takvu situaciju i rukovodeći se rešenošću da preduzećima omogućimo da pod veoma povoljnim uslovima nastave sa razvojem poslovanja, ProCredit banka se i u ovoj godini priključila programu subvencionisanog kreditiranja Ministarstva ekonomije. Time smo pokazali naše opredeljenje da i tokom 2010. budemo jedna od najaktivnijih banaka u Srbiji kada je reč o odobravanju ovih kredita, a ujedno smo i

potvrdili da se iza naše osnovne aktivnosti, podrške razvoju sektora malih i srednjih preduzeća, nalazi pre svega suštinsko razumevanje njihovih potreba i mogućnosti.

Kojom brzinom očekujete da će se sektor malih i srednjih preduzeća oporavljati u 2010?

- Po svojoj prirodi, mala i srednja preduzeća su mnogo fleksibilnija i prilagodljivija promenama na tržištu. Određeni optimizam je već primetan i prisutan u tom sektoru, što je veliko ohrabrenje. Na osnovu svih tih prirodnih prednosti malih i srednjih preduzeća, možemo da očekujemo da će u narednom periodu ova preduzeća najbrže prilagoditi svoje poslovanje, osvojiti nove proizvode i tržišta, otvoriti nova radna mesta i da će dati ključni doprinos u oporavku i daljem razvoju privrede naše zemlje. Iz tih razloga treba nastaviti sa ulaganjem u mala i srednja preduzeća i treba da se obezbedi odgovarajući regulativni i administrativni ambijent za njihov dalji razvoj.

Da li u ovoj godini možemo očekivati više investicija u sektoru MSP, nego tokom prethodne?

- Tokom prošle godine interesovanje preduzeća i preduzetnika za kredite za likvidnost bilo je veoma izraženo, što će se svakako nastaviti i u ovoj godini, ali takođe očekujemo da puno firmi pokaže interes i za veoma povoljne subvencionisane investicione kredite. Takav sled je sasvim razumljiv, budući da su mnoga domaća preduzeća, pod uticajem mnogih izazova sa kojima su se suočavali, uspeli da reorganizuju svoje poslovanje, unesu novine u njega i posvete novim tržištima na kojima dosad nisu bili prisutni, ali se i pripreme za nove investicije, nabavku moderne opreme i tako unaprede kvalitet svog poslovanja i smanje troškove. Dodatni podstrek tome treba da bude i činjenica da su malim i srednjim preduzećima i ove godine dostupni veoma povoljni krediti za investicije, čiji je postupak odobravanja mnogo jednostavniji nego tokom 2009. godine, i zahvaljujući kojima će mnoga preduzeća doći u priliku da započnu ili nastave sa investicijama u proizvodnju i svoje poslovanje. Na taj način, domaća privreda će moći da ostvari svoje planirane ciljeve, budući da oko 40 odsto malih i srednjih preduzeća u Srbiji smatra da će u ovoj godini biti u prilici da nastave sa jačanjem svoje tržišne pozicije.

U kojoj meri program subvencionisanih kredita i u ovoj godini može da pomogne domaćim privrednicima?

- Program subvencionisanih kredita Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja, koji je realizovan u saradnji sa poslovnim bankama u 2009. godini, je u velikoj meri olakšao poslovanje velikog broja preduzeća i omogućio im da pod povoljnijim uslovima dođu do sredstava. Ovaj program je značajno ublažio krizu nelikvidnosti i omogućio mnogim privrednicima da nastave sa poslovanjem.

I u ovoj godini će od izuzetnog značaja biti program podrške privredi, s tim što prednost u 2010. godini treba dati investicionim kreditima, jer bez investicija u modernizaciju i razvoj poslovanja teško se može očekivati da se obezbedi dugoročan i održiv razvoj malih i srednjih preduzeća.

Koliko će ProCredit banka biti aktivna u kreditiranju domaće privrede tokom 2010. godine?

- Interesovanje domaćih preduzeća za dobijanjem subvencionisanih kredita za investicije i likvidnost u ProCredit banci je izuzetno veliko. Samo tokom ove nedelje

naše ekspoziture su primile više od 200 zahteva za ovu vrstu kredita i dosad smo već odobrili više subvencionisanih kredita za likvidnost, kao i prvi subvencionisani kredit za investicije u ovoj godini.

Odobranjem prvog subvencionisanog kredita za investicije, ProCredit banka je nastavila sa aktivnom podrškom sektoru malih i srednjih preduzeća, u koji je dosad investirala više od 1,3 milijardi evra, kao i učešćem u programu subvencionisanog kreditiranja Ministarstva ekonomije, u okviru kog je tokom 2009. godine isplatila oko 7.500 subvencionisanih kredita za sve namene u ukupnoj vrednosti od 88 miliona evra.

Naša podrška sektoru malih i srednjih preduzeća u ovoj godini biće jednako intenzivna kao i tokom prethodnih godina, uz za nas već prepoznatljivo insistiranje na obostranoj odgovornosti, razumevanju i poverenju. Takođe, i u 2010. godini ćemo nastaviti sa stalnim edukacijama domaćih privrednika i preduzetnika, kao i organizacijom konkursa za izbor najuspešnijeg domaćeg preduzeća i preduzetnika ProBiznis Lider posvećenog promociji dobrih poslovnih ideja i uspešnih investicija, a sve u nameri da i na ovaj način pružimo podstrek daljem razvoju malih i srednjih preduzeća u Srbiji.

Predrag Milenović

Vreme za investicije

Predrag Milenović, direktor za MSP Banke Inteza, istakao je da je ova godina prava za promovisanje investicionih kredita.

- U 2010. godini uzećemo aktivno učešće u subvencionisanim kreditima za likvidnost, ali gašenje požara mora jednom da se završi. Mi planiramo da to bude ove godine. Preusmerićemo portfolio ka dugoročnim kreditima za investicije, za trajna obrtna sredstva i razvojne kredite. Inteza je potpisnik linija Apeks, CEB, Fonda za jugoistočnu Evropu, EBRD, KfW, ali mislim da će linija investicionih kredita sa državom biti vrlo interesantna. Možda ne za srednja preduzeća zbog kratkog roka, ali sigurno hoće za mala. To će biti najoperativnija linija, proces odobravanja je jednostavan i samo u banci se odlučuje za razliku od prošle godine.

omogućilo da sredstva budu jeftinija, a s druge strane fiksirana je kamatna stopa, odnosno zarada banaka. Na taj način privreda dobija jeftina sredstva, a 70 odsto Apeks zajma je namenjeno MSP. Uz to banke su se uklopile u svoje profitne ciljeve. Banka kao profitna institucija investira i plasira tamo gde prinosa zadovoljava i gde ima sigurnost plasmana. Država svojim podsticajima treba da podstiče sektore i projekte koji se nalaze na listi prioriteta, a MSP to svakako jesu.

Drugi primer je subvencionisani program. Ja mogu da se složim da su duži rokovi neophodni privredi, a i banke imaju interes da plasiraju sredstva na duže rokove. Apelujem na predstavnike vlade da razmisle o tome. Ni bankama ne odgovara da ponavljaju sve administrativne procedure svake godine. S druge strane održavaju neki nivo portfolija. Program subvencionisanja investicija mogao je da se uvede i ranije na ovaj način, ali ostaje pitanje kratkih rokova. Država bi mogla da razmotri limite za mala preduzeća. Limit za malo preduzeće koje ne izvozi je 50.000 evra, što je po mom mišljenju nedovoljno. To su preduzeća sa godišnjim prihodima do 2,5 miliona

evra, a imate i vrlo veliki raspon između limita malim i srednjim preduzećima. Eurobanka EFG ima u svom portfoliju 300 miliona evra kredita malim i srednjim preduzećima.

Miroslavka Marinković, direktorka Sektora za poslove sa malim preduzećima Rafajzen banke

ocenjuje da u 2010. neće biti toliko kreditno sposobne tražnje, zbog velikih rizika koji su se ispoljili prošle godine. Rafajzen banka je poznata kao jedan od glavnih kreditora svih segmenata privrede. I ove godine ostajemo vrlo aktivni u odobravanju kredita, a osnovni cilj je da podržimo naše klijente. Rafajzen banka može da se pohvali veoma kvalitetnim kreditnim portfolijom i velikom likvidnošću kojom banka raspolaže, uz adekvatan osnivački kapital. Pored sopstvenih kreditnih linija, imamo krosborder kredite, a potpisnici smo i EIB-ove linije koja je stvarno dobra za privredu. Sigurna sam da će svih 250 miliona evra biti iskorišćeno, jer već ide dobrim intezitetom. Nadamo se da će Narodna banka i vlada uticati da još neka sredstva dođu po tom osnovu. Takođe smo potpisnici i vladinog programa subvencionisanih kredita. Veliko je olakšanje za privredu što su kamatne stope

u okviru ovog programa upola smanjene, ali smatram da bi trebalo proširiti segmente kojima se krediti odobravaju i staviti fokus na određene grane. Na primer, tekstilna i još neke industrije su ostale po strani, a trebalo bi da budu uključene u ovaj program. Smatram da se ne treba fokusirati na subvencionisanje privrede samo u vreme krize, već se sa tim treba nastaviti. Zna se u kojim granama je teže naći plasmane, gde su duži proizvodni ciklusi. Takođe, podržavam ideju uvođenja razvojne banke. Rad Fonda za razvoj je dobar, ali to nije ono što on treba da radi. Njegov zadatak je samo da pomogne firmama na početku, a onda kada one dođu do faze da su sposobne da koriste kredite, onda mogu i da koriste kredite komercijalnih banaka. Banke će ih sasvim sigurno kreditirati jer to je naš posao. Kada govorimo o povoljnosti kredita, ovih dana se govori i o promeni stope obavezne rezerve. Već dugo pričamo o tome da su najviše u okruženju. Vidimo da ima pozitivnih pomaka ka smanjenju, ali stvari moraju da budu jasno definisane. Ne možemo biti u ekspanziji korišćenja Apeks kredita, a da ne znamo da li će uopšte biti troška obavezne rezerve i koliko će on iznositi. To je

veliki trošak jer je do sada iznosio preko tri odsto u ukupnoj ceni kredita.

Predrag Milenović, direktor za MSP Banke Inteza, napomenuo je da ova banka sve proizvode prilagođava malim i srednjim preduzećima po ugledu na maticu u Italiji, zemlji koja je evropski lider u razvoju ovog sektora.

- Inteza je u prethodne tri i po godine, od kad smo deo grupe Inteza San Paolo, pokušala da implementira u svoje procedure sva pozitivna iskustva matične banke u Italiji. Sve proizvode koje pravimo i razvoj Inteza se vrši u skladu sa potrebama malih i srednjih preduzeća.

Prošle godine Inteza je postigla istorijski maksimum u plasmanu malim i srednjim preduzećima, što će reći da kriza 2009. godine nije postojala u smislu plasmana. Svoje klijente smo pratili vrlo aktivno i ostvarili smo preko milijardu evra plasmana. Kroz vladin program kredita za likvidnost plasirali smo više od 200 miliona evra. Prošle godine smo se fokusirali da diversifikujemo subvenciju. Preko 3.500 malih i srednjih preduzeća širom Srbije dobilo je kredite od par hiljada evra, do maksimalnih iznosa. Na taj način smo upumpali malo para i kod onih najmanjih preduzeća, koja vrlo teško

Ovo nije samo kartica.
Ovo je Vaša privilegija.

WWW.AMERICANEXPRESS-SRBIJA.COM
CALL CENTAR: 011/201 66 11

VIŠE OD KARTICE

Svaki korisnik Banca Intesa American Express® Gold kreditne kartice automatski postaje i član kluba privilegovanih. Uživajte u putnom osiguranju, povoljnijim cenama prevoza i smeštaja kao i u ekskluzivnom tretmanu u hotelima, restoranima i prodavnicama širom sveta. Sa Vašom Banca Intesa American Express Gold kreditnom karticom ne morate da kucate - vrata se otvaraju sama.

Dušan Milinković

Bečki sporazum obezbedio stabilnost

Dušan Milinković, član IO Pireus banke, ocenio je da se u 2010. godini očekuje blagi privredni rast, ali i blagi rast loših plasmana. - Mada je po tom pitanju situacija u Srbiji znatno bolja nego u zemljama u okruženju, niko nije spomenuo sporazum od prošle godine, kojim su se banke obavezale da neće smanjiti nivo plasmana, pa je značajan iznos kredita restrukturiran tokom 2009. godine. To je sve doprinelo stabilizaciji privrednog ambijenta, a verujem da će se videti i ove godine kroz privredni rast.

dolaze do kredita. Naplata po kreditima za likvidnost je dobra, mnogo bolja od naplate po ostalim kreditima, što potvrđuje činjenicu da su plasmani otišli na pravo mesto. U saradnji sa Garancijskim fondom Vojvodine imali smo pozitivna iskustva i preko njih je realizovano nekoliko interesantnih projekata podrške preduzetništvu. To su bili projekti podrške ženama preduzeticima i poljoprivrednim proizvođačima za kupovinu mehanizacije i zemljišta. Interesantne projekte smo radili i sa lokalnim samoupravama. One same profilisu neke ciljeve koje žele da kreditiraju, a onda se zajedno sa bankom realizuju. Dve godine za redom smo to radili sa Skupštinom grada Beograda, trenutno smo u procesu potpisivanja sa gradom Nišom i još par manjih opština u Srbiji. To je model koji je doneo vrlo dobre rezultate, jer je lokalna samouprava na taj način omogućila profilisanje konkretnih stvari koje želi da podrži. Marketing i podrška se rade obostrano, banka ima logistiku u vidu mreže, procene kreditnog rizika, a lokalna samouprava je tu da obezbedi jedan deo sredstava koji se na kraju perioda opet vrati njima.

Pare poreskih obveznika se ne utroše, već služe kao depozit i opet se vraćaju.

Dušan Milinković, član Izvršnog odbora Pireus banke, napominje da svi problemi privrede utiču i na poslovanje banaka.

- I problemi sa naplatom i problemi sa monopolima, to što smo loše rangirani po izdavanju građevinskih dozvola, oseti se i na poslovanju banaka. Prema nekim pokazateljima, naš sektor malih i srednjih preduzeća podseća na Evropu, ali mala i srednja preduzeća u Evropi učestvuju u BDP-u sa preko dve trećine, a kod nas sa jednom trećinom. Preko 50 odsto izvoza je alimentirano iz ovog dela privrede i zato je važno da mu se izlazi u susret i da se pomogne ovom sektoru. Velika je razlika kada ste bankar i radite sa malim i srednjim preduzećima u nekoj uređenijoj zemlji i kod nas. U Britaniji gde je životni vek malog i srednjeg preduzeća 6 do 7 godina, glavna borba među bankama je da što veći deo kolača uzmu među start ap kreditima, zato što je mnogo skupo da privlačite firmu koja je već klijent druge banke. Kod nas je situacija mnogo drugačija, drugi su obimi rizika i potrebna su druga rešenja. Pireus banka je i prošle godine koja je bila izuzetno teška za

sve, povećala svoje plasmane i tokom ove godine namerava isto. Zaključene su kreditne linije sa međunarodnim finansijskim institucijama koje će omogućiti povoljno kreditiranje sa rokom od 12 do 15 godina, grejs periodom od 3 do 5 godina.

Vesna Rakočević, predstavnik preduzeća Premil iz Smedereva

posvedočila je kako dobar odnos sa bankom može da pomogne preduzeću da dostigne i tržište EU. - Premil postoji od 1995. godine i bavi se proizvodnjom hrane za kućne ljubimce. Možda deluje čudno, ali ne biste verovali kolika je konkurencija u ovoj oblasti, pogotovo od strane inostranih firmi. Gotovo svi svetski proizvođači su ovde prisutni. Mi smo za 15 godina nekoliko puta povećavali kapacitete, ali i dalje ne uspevamo da zadovoljim tražnju za našim proizvodima. Ove godine smo izvezli robu i na tržište EU. Prokredit banka imala je sluha za nas i mi smo realizovali kredite uz njihovu pomoć, pod korektnim uslovima. Banka je odgovorila na neke naše zahteve, mi smo se trudili da to poverenje opravdamo i u prošlog godini smo proglašeni za probiznis lidera za mala i srednja preduzeća, između više od 500 prijavljenih firmi.

Privrednici su se u pitanjima za predstavnike vlade i bankare najviše žalili na kratke rokove otplate i investicionih i kredita za likvidnost, teškoće prilikom naplate potraživanja i birokratske procedure banke.

Zoran Vujović, predstavnik Asocijacije MSP pozdravio je program kreditiranja, ali i zapitao šta to vredi kada se prodata roba ne može naplatiti.

- Ako neko preduzeće uzme kredit, proizvede nešto, treba to i da proda nekome, a taj neko je par tajkuna. Kako su se ti tajkuni širili poslednjih deset godina, a mala preduzeća padaju? Taj proizvod koji se prodaje tajkunima prvo mora da dobije bar kod, što košta par hiljada evra, zatim prvo punjenje je besplatno, a na kraju dolazi rok plaćanja. Po ugovoru to je 60, 90, 180 ili 360 dana. To znači da mala i srednja preduzeća finansiraju tajkune, oni se šire, a mi propadamo. Našoj zemlji nisu potrebna tri, četiri tajkuna, nego hiljade malih preduzeća, jer su oni motor razvoja. Okolne zemlje su to rešile tako što dan posle isteka roka plaćanja banka blokira račun i isplaćuje se obaveza.

Djorđe Momirović, vlasnik modne konfekcije Mona, požalio se da banke nemaju razumevanja za klijente.

- Meni je banka tražila da sačekam dva dana za garanciju za 20.000 evra, iako na računu imam mnogo više. U tom trenutku bio sam u inostranstvu i bila mi je potrebna garancija da završim posao. Jedino mi preostaje da promenim banku. Takođe, investicioni kredit na pet godina je suviše kratak. Ja ne znam koja to investicija omogućiti povrat sredstava za tri do pet godina. Investicioni kredit mora biti najmanje na 10 godina.

Rok
otplate do
96 meseci
+ **Dodatni keš**
kredit

ERSTE
BANK

Kod nas ste uvek prvi.

Jedan, ali mnogo vredan.
Kredit za refinansiranje

Previše ste zaduženi? Računate i preračunavate, dugovi Vam se nagomilavaju, a kućni budžet sve više trpi? Novi Erste Bank kredit za refinansiranje otplaćuje sva Vaša dugovanja kod drugih banaka, po svim vrstama odobrenih kredita, dugova po kreditnim karticama, dozvoljenih prekoračenja i obaveza po lizing ugovorima. I to nije sve – očekuje Vas i **dodatni keš kredit!**

Za sve detaljnije informacije o kreditu i Erste nagradnoj igri, posetite **www.1alivredan.rs**

Dinarski kredit bez depozita i revalorizacije, sa fiksnom kamatom za plasmane odobrene na rok do 1 godine i promenljivom, za plasmane odobrene na period duži od 1 godine; rok otplate do 96 meseci sa kamatnom stopom već od 19% (EKS od 20,8% obračunata na dan 19.01.2010. godine)

aktiv**biz**)kredit

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

- ZA OBRATNA SREDSTVA, INVESTICIJE I KUPOVINU POSLOVNOG PROSTORA
- FINANSIJSKI KONSALTING I PODRŠKA VAŠEM BIZNISU

Nova kreditna linija za mala i srednja preduzeća, privrednike i lokalnu samoupravu uz podršku Evropske investicione banke

Desna ruka Vašeg biznisa

Piraeus bankarska grupa je jedna od najaktivnijih i najdinamičnijih finansijskih organizacija u Grčkoj, koja svojim stručnim znanjem i iskustvom pokriva oblasti bankarskog poslovanja sa stanovništvom i malim i srednjim preduzećima, kao i tržište kapitala, investiciono bankarstvo i lizing. Objedinjujući poslovni razvoj i socijalnu odgovornost, Piraeus bankarska grupa neprestano potvrđuje svoju posvećenost prema društvenom, kulturnom i prirodnom okruženju. Piraeus bankarska grupa je sve zastupljenija na međunarodnom tržištu i naročito je orijentisana ka Istočnom Mediteranu i Jugoistočnoj Evropi, ali je isto tako prisutna i u finansijskim centrima u Londonu i Njujorku. Ukupna aktiva Piraeus bankarske grupe, krajem septembra 2009. godine, dostigla je iznos od 52,3 milijarde evra. Piraeus bankarska grupa trenutno posluje preko mreže koju čini 900 filijala u Grčkoj, Srbiji, Rumuniji, Bugarskoj, Albaniji, Egiptu, Ukrajini, Kipru, Velikoj Britaniji i SAD.

 **PIRAEUS
BANK**

Otvorena za Vas.

www.piraeusbank.rs

 CALL CENTER 00-24
0800 000 800
011/ 3024 077, 3024 078